

УДК 347.735:004.73

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОН-ЛАЙН КРЕДИТУВАННЯ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми: В даний час наша країна знаходиться в складній економічній ситуації, зростання інфляції і, як наслідок, зростання процентних ставок призвели до того, що залучення банківського кредиту стає дорогим та більш складним способом вирішення фінансових проблем населення. Тому вкрай необхідно отримання кредитних коштів більш простим способом. Саме до такого способу можна віднести он-лайн кредитування.

Стан дослідження теми. Слід зазначити, що вітчизняні економісти та правознавці зверталися до розгляду окремих питань особливостей банківського кредиту або окремих його різновидів, серед них необхідно відзначити: В.Д. Базилевич, М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, З.М. Васильченко, В.В. Вітлінський, А.С. Гальчинський, А.М. Герасимович, Г.О. Кравченко, Н.І. В.М. Коссає, Квітта, В.Д. Лагутін, І.М. Лазепко, С.М. Лепех, Б.Л. Луців, А.М. Мороз, Л.О. Примостка, О.П. Орлюк, Ю.І. Чалий, Г.Ю. Шемшученко, ін. Крім цього, важливий вклад у дослідження інституту банківського кредиту та його роль в економіці зробили такі зарубіжні вчені Дж. М. Кейнс, Д. Рікардо, А. Пігу, А. Сміт, Й. Шумпетер та ін.

Однак практично всі спеціальні публікації з цього питання були результатом аналізу лише загальних питань банківського кредитування, певних їх різновидів, а їх автори не мали метою дослідження саме он-лайн кредитування. Досліджень у цій галузі зарубіжних авторів можуть бути використані лише для порівняння, оскільки проводилися на іншому законодавчому матеріалі.

Метою даної статті є проведення дослідження особливостей он-лайн кредитування, його розвитку та перспектив, в тому числі використовуючи приклади країн Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Цивільний кодекс України містить визначення кредитного договору, за яким банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та

на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти.

Згідно зі ст. 5 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. кредитодавцем за договором кредиту можуть бути банки та інші фінансові установи (кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг), а також у передбачених законом випадках – фізичні особи-підприємці [1].

Протягом останніх десятиліть світова банківська індустрія знаходиться в умовах жорсткої конкурентної боротьби. Поява нових інформаційних технологій чинить серйозний вплив на вироблення стратегічної політики банку. Нинішні зміни в банківській сфері пов'язані з впливом ряду факторів, в числі яких міжнародна тенденція до глобалізації ринку банківських послуг, зміна законодавства, а також розвиток інформаційних технологій.

Можна з упевненістю стверджувати, що процес інформатизації банківської діяльності продовжиться і надалі. У банківському секторі в найближчому майбутньому будуть переважати тенденції до підвищення якості та надійності пропонуваніх продуктів і послуг, збільшення швидкості проведення розрахункових операцій, організації електронного доступу клієнтів до банківських продуктів. Це обумовлено, перш за все, прагненням банків до досягнення конкурентних переваг на фінансових ринках.

На даний час ринок програмних продуктів для кредитних організацій представлений широким спектром систем, що розрізняються як функціональною частиною, так і технічною реалізацією, апаратною платформою, рівнем системного сервісу, методами захисту інформації і т.д.

Однак, будь-яка банківська інформаційна система обов'язково повинна відповідати наступним вимогам: можливість мережевої роботи багатьох користувачів; реалізація всього комплексу банківських операцій з розрахунково-касового обслуговування; кредитно-депозитної діяльності, валютних операцій; гнучке налаштування для доступу кінцевих користувачів; підтримка декількох апаратних платформ; автоматизоване формування більшої частини звітних форм, можливість їх перенастроювання і т.д. Цим вимогам в даний час задовольняють більшість систем для фінансових організацій, представлених на ринку програмних продуктів.

Всі банківські інформаційні системи можна розділити на дві великі групи: розроблені на основі технології файл / сервер або клієнт / сервер. Остання стала фактично стандартом. Вона має такі очевидні переваги, як висока швидкість обробки інформації, слабо залежить від кількості користувачів і обсягу оброблюваних даних; розвинені можливості захисту інформації, що, в свою чергу, обумовлено обробкою основного її обсягу на сервері, доступ до якого може бути фізично обмежений; гнучкість щодо вибірки і аналізу даних. Хоча необхідно зазначити, що така технологія висуває підвищені вимоги до апаратно-технічного забезпечення кредитної організації, перш за все до серверного та мережевого обладнання, на які лягає велика частина навантаження при обробці даних. Переваги реалізації клієнт / серверної системи в повній мірі проявляються при обробці значних обсягів інформації великим числом одночасно працюючих користувачів [2].

Говорячи про інтернет-технології необхідно зазначити, що вони є важливою частиною банківської системи, вони успішно використовуються при обслуговуванні фізичних осіб. Розглянемо різновиди інтернет-технологій, що можуть використовуватися у кредитуванні.

Інтернет відіграє важливу роль в сучасному світі, допомагаючи швидко знайти необхідну інформацію. Наприклад, людям, зацікавленим в пошуку житла, і все, що з ним пов'язано, – це і способи державної підтримки при купівлі житла, пошук кредитора та вибір кредитування. Цю інформацію можна отримати на сайтах банків-кредиторів. За допомогою онлайн-видань, що містять інформацію про нерухомість, можна ознайомитися з інтернет-каталогами, що допомагають з вибором іпотечних програм. Також нову інформацію завжди можна знайти на офіційних сайтах державних і муніципальних органів влади.

Ще одним видом інтернет-технологій є іпотечні онлайн-калькулятори. За допомогою такої системи громадянин може розрахувати суму іпотечно-

го кредиту, визначитися з початковим внеском і графіком погашення заборгованості, розрахувати процентну ставку. В основному банки створюють онлайн-калькулятори, включаючи туди умови якоїсь певної іпотечної програми, для полегшення розрахунку різних витрат.

Існує такий вид технологій як інтернет-консультація. Це дуже зручна послуга, яка дозволяє подати заявку на кредит не виходячи з дому. Ще одна перевага цієї функції – можна подавати заявку в кілька банків. Також і для банківських працівників зручне використання цієї системи, вони можуть дистанційно консультувати клієнтів з приводу нових послуг і контролювати їх заборгованість. У період кризи, для деяких клієнтів буде цікава інформація з рефінансування і реструктуризації кредитів.

Також одним з достатньо нових продуктів, що з'явилися на ринку, стала можливість оплати рахунків через Інтернет. Ця технологія дозволяє оплатити рахунки не виходячи з дому. Через Інтернет можна оплатити не тільки іпотеку, а й комунальні платежі, платежі за телефон і багато іншого. Ця система дуже зручна в експлуатації. Але поки вона не зовсім безпечна, оскільки Інтернет володіє низьким рівнем надійності. Тому не рекомендується зберігати дані вашого рахунку на комп'ютері або телефоні.

Ще однією зручною послугою є отримання своєї кредитної історії онлайн. Тобто, особа може замовити кредитний звіт – це документ, в якому відображається його кредитна історія, тобто інформація про поточні та минулі кредити, заборгованість і прострочення. Для перегляду такого кредитного звіту необхідно зайти на офіційний сайт і в спеціальному розділі ввести свої персональні дані [3, с. 45-47].

Таким чином ми бачимо, що наразі інформаційні технології охоплюють все більше сфер людської життєдіяльності та ведення бізнесу. Не є винятком і є сфера надання кредитних послуг, у якій серед основних видів кредиту (банківський, споживчий тощо) з'являється та використовується ще один, а саме кредит он-лайн.

У тому числі, нинішні технології зробили допустимим появу електронного глобального фінансового ринку, який базується на інтеграційних системах, таких як: Телефонний банк, Банк-Клієнт, Інтернет, Інтернет Банк-Клієнт, рекомендовані в якості основних курсів просування банківських послуг.

Вітчизняні передові банки, які вивчають досвід, накопичений країнами заходу по застосуванню комунікаційних електронних систем, які оснащені мережею Інтернет, стали користуватися ним в своїй практиці [4].

Щодо он-лайн кредитування, то воно є послугою, за допомогою якої позичальник може подати

он-лайн заявку на отримання кредиту (у тому числі отримати кредитну картку) за допомогою заповнення спеціальної форми на сайті кредитної організації. Після цього позичальник або отримує попереднє рішення про можливість кредитування прямо на сайті, або з ним зв'язується представник кредитора для подальшого розгляду цього питання.

Завдяки такій можливості подати заявку на он-лайн кредит в банк або іншу кредитну організацію особа заощаджує свій час та може дізнатися про перспективи отримання кредиту в необхідній сумі, не відвідуючи при цьому ці установи особисто.

Прикладом он-лайн кредитування є також дистанційне оформлення товару в кредит в Інтернет магазинах (кредит на он-лайн покупки). Найчастіше такими товарами є телефони, смартфони, побутова техніка. Особа може розраховувати на надання такого кредиту у розмірі від 1000 до 100 000,00 гривень, в залежності від строку надання кредиту, віку позичальника, початкового внеску, приблизного графіку погашення кредиту та ідентифікуючих документів позичальника (паспорта, ІНН, пенсійного посвідчення тощо) [5].

Ще одним цікавим прикладом он-лайн кредитування є отримання кредиту на короткий термін (наприклад, до моменту отримання заробітної плати). Деякі організації пропонують таку послугу як он-лайн позику. Так, у Республіці Казахстан позичальник повинен виконати наступні дії для отримання позики он-лайн:

1. Подати заявку на отримання позики. Заявник (позичальник) повинен бути громадянином Республіки Казахстан або іноземним громадянином з видом на проживання, який проживає на території Республіки Казахстан та досяг віку 20 років, має постійну реєстрацію на території Республіки Казахстан.

2. При заповненні Заявником Заявки, Заявник надає Товариству (кредитору) наступну інформацію, включаючи, але не обмежуючись: розмір суми і термін видачі позики, який не може перевищувати 30 (тридцять) календарних днів; фото документа, що посвідчує особу, отримані через Сайт або Мобільний додаток; фотографії Заявника, отримані через Сайт або Мобільний додаток; індивідуальний ідентифікаційний номер (ІІН); адреса проживання заявника; адреса електронної пошти; номер мобільного телефону.

3. Вказати суму Договору в Оферті при виборі суми позики на Сайті або в Мобільному додатку.

4. Позичальник зобов'язується повернути надану суму Позики і сплатити Винагороду за користування позикою в порядку і в терміни, обумовлені Договором.

5. Заявник, який має намір отримати Позику, повинен зареєструватися на Сайті або в Мобіль-

ному додатку шляхом заповнення Анкети, викладеної на Сайті і в Мобільному додатку. При цьому Заявник погоджується надати Товариству усю необхідну інформацію (див. п. 2)

6. Після отримання необхідної інформації Товариство приймає рішення про видачу або відмову у видачі позики в розмірі та на умовах, зазначених Заявником в Оферті, не пізніше 1 (одного) робочого дня з дати направлення Заявником Заявки. Товариство повідомляє Заявника про прийняте рішення про надання Позики або відмову від укладення Договору з Заявником будь-яким доступним способом.

7. Заявник до прийняття позитивного рішення про видачу позики зобов'язаний на вимогу Товариства пройти процес ідентифікації на Сайті або в Мобільному додатку, шляхом: фотографування документа, що посвідчує особу (лицьовий та зворотний бік); фотографування особи.

8. У разі прийняття Товариством позитивного рішення про видачу Заявнику Позики, Товариство надає Позику Позичальнику у вигляді одноразового перерахування Суми Позики, вказаною в Оферті, на Гаманець Позичальника [6].

Характеризуючи використання он-лайн кредитування, слід згадати його широке застосування у Польщі. Таким видом кредитування є соціальний кредит – позика он-лайн. Звичайно, для того аби надати або отримати соціальну позику необхідно мати при собі посвідчення особи (такі як водійські права або паспорт) і невелику суму грошей, яка буде впливати на субрахунок на сайті. Крім того, можна перевірити номер телефону або місце розташування позичальника – це збільшить авторитет і можливість отримати позику, особливо на самому початку своєї діяльності на сайті.

Після успішного створення облікового запису, особа може виступати як кредитором, так і позичальником. У цих системах є деякі служби безпеки, які захищають інтереси бажаючих інвестувати. Відсотки за позиками оподатковуються як дохід капіталу, а не як дохід від підприємницької діяльності.

Дана компанія підтримує веб-портал, який дозволяє особі зв'язатися з людьми, які мають потребу у кредиті – позичальниками, а також з людьми, у яких є кошти, щоб знайти – кредитора. Позичальник, беручи кредит повинен заздалегідь вказати суму кредиту, приблизний термін погашення і процентну ставку на яку він розраховує. Це клієнт робить через офіційний сайт. Також йому необхідно вказати на сайті особисті дані, включаючи інформацію про щомісячний дохід та кількість осіб, що проживають разом з ним. Дана інформація необхідна для перевірки позичальника в інформаційному бюро кредитів. Якщо у позичальника

немає проблем з погашенням інших кредитів така кредитна заявка буде мати позитивний результат.

Щодо самого договору позики, то він направляється замовнику після того, як позичальник проходить процедуру подачі заявки на отримання кредиту та починає діяти після передачі плати за перевірку в розмірі 1 злотих, а також затвердження його умов.

Крім того, позичальник повинен поставити свій електронний підпис на договорі і відправити його через Мережу. Якщо у нього немає цифрового підпису, необхідно надрукувати весь договір з додатками та підписати його. Підпис має бути чітким і складатися з імені та прізвища. Далі система генерує електронний контракт і передає кошти, депоновані усіма кредиторами на рахунок позичальника. Щомісячний платіж відсотків є відповідною частиною капіталу, яку отримує кредитор. Ці відсотки є його єдиною нагородою [7].

Таким чином, перевагою он-лайн кредитування є спрощений спосіб отримання грошових коштів, що дозволяє позичальникам заощадити час.

Підсумовуючи, можна визначити он-лайн кредитування, як процес оформлення і надання клієнтом в Банк документів на отримання кредиту по інтернет-заявці, підписання сторонами інформації про умови кредитування та процентній ставці, укладення кредитного договору за допомогою системи «Інтернет-Банк».

Але, як у кожному кредитному договорі, актуальною є проблема забезпечення інтересів учасників договору, передусім, інтересів кредитора (кредитодавця), який ризикує, надаючи кредит. Разом із тим, при такому кредитуванні кредитні ризики можуть виявитися вищими, оскільки кредитодавець не завжди має можливість достатньо ретельно перевірити платоспроможність потенційного боржника, його кредитну історію тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 р. №2664-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 1. – Ст. 1.
2. Банковские информационные технологии. – Режим доступу: <http://www.bankmib.ru/3204>
3. Информационные технологии в ипотечном кредитовании [Текст] / Т. Г. Григорьева, В. О. Кабекова, А. А. Дмитриева // Инновационные технологии в образовании и науке : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 7 мая 2017 г.) / редкол.: О. Н. Широков [и др.]. – Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2017. – С. 45–47.
4. FEATURES OF APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES FOR DEVELOPMENT OF INTERNET-BANKING IN RUSSIA. – Режим доступу: http://earchive.tpu.ru/bitstream/11683/17163/1/conference_tpu-2015-C24-166.pdf
5. Кредиты на онлайн покупки. За кредитами – в Кредит Маркет. – Режим доступу: <https://kreditmarket.ua/rus/credit/kredity-na-onlajn-pokupki.html>
6. Правила предоставления займов. – Режим доступу: <http://online-zaem.kz/conditions.php>
7. Nikt nie daje gwarancji dla pożyczek w sieci. – Режим доступу: <http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/415270,nikt-nie-daje-gwarancji-dla-pozyczek-w-sieci.html>

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна

ОН-ЛАЙН КРЕДИТУВАННЯ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ

В даній статті проведено аналіз он-лайн кредитування, надано його поняття та особливості, розглянуті різновиди інтернет-технологій, які можуть використовуватися в кредитуванні, в тому числі використовуючи приклади країн Європейського Союзу. У статті проаналізовано процедура отримання он-лайн кредиту шляхом заповнення заявки через Інтернет.

Ключові слова: он-лайн кредитування, кредитний договір, інтернет-технології, кредитна послуга, інтернет-заявка.

Берназ-Лукавецкая Елена Михайловна

ОН-ЛАЙН КРЕДИТОВАНИЕ И ЕГО ПЕРСПЕКТИВЫ

В данной статье проведен анализ он-лайн кредитования, предоставлено его понятие и особенности, рассмотрены разновидности интернет-технологий, которые могут использоваться в кредитовании, в том числе используя примеры стран Европейского Союза. В статье проанализирована процедура получения он-лайн кредита путем заполнения заявления через Интернет.

Ключевые слова: он-лайн кредитование, кредитный договор, интернет-технологии, кредитная услуга, интернет-заявка.

Bernaz-Lykavetskaya Olena Mihailovna

ON-LINE CREDITING AND ITS PERSPECTIVES

In this article an analysis of on-line lending has been carried out, its concept and features are given, variants of Internet technologies that can be used in lending, including using examples of the countries of the European Union, are considered. The article analyzes the procedure for obtaining an online loan by filling out an application via the Internet.

Keywords: on-line lending, loan agreement, internet technologies, credit service, internet application.